

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์บทบาทของคติชนในอุตสาหกรรมภาพยนตร์ไทย โดยเลือกศึกษาจากคติชนในภาพยนตร์ไทยแนวสยองขวัญ ระหว่าง พ.ศ.2542 – 2548 ในด้านการเสนอความสืบนื่องและความเปลี่ยนแปลงของคติชนในบริบทสังคมไทย ด้านการสื่อความหมายทางสังคมผ่านคติชนในภาพยนตร์ไทย และด้านการบทบาทของคติชนในการพัฒนาอุตสาหกรรมภาพยนตร์ไทย โดยศึกษาภาพยนตร์ไทยแนวสยองขวัญจำนวน 50 เรื่อง

ผลการวิจัยพบว่าวิกฤตเศรษฐกิจ พ.ศ.2540 ทำให้เกิดความนิยมในการสร้างภาพยนตร์ไทยแนวสยองขวัญจำนวนมาก วิกฤตเศรษฐกิจทำให้คนไทยเกิดกระแสชาตินิยม การรื้อฟื้นอดีตและคุณค่าของท้องถิ่นออกเผยแพร่ในรูปแบบต่างๆ ตลอดจนเกิดกระแสความเชื่อเรื่องการบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์แพร่ไปทั่วประเทศ ปรากฏการณ์ดังกล่าวสอดคล้องกับเนื้อหาของภาพยนตร์ไทยแนวสยองขวัญ ซึ่งมีการสร้างเรื่องราวจากความเชื่อต่างๆ ของท้องถิ่น การสอดแทรกคติชนและวัฒนธรรมท้องถิ่นด้านต่างๆ เพื่อแสดงออกถึงอัตลักษณ์ของท้องถิ่นและความเป็นไทย รวมถึงเนื้อหาแนวเหนือธรรมชาติก็มีความสอดคล้องกับความนิยมของประชาชนในช่วงเวลาดังกล่าว

ภาพยนตร์ไทยแนวสยองขวัญได้เสนอคติชนประเภทต่างๆ โดยแสดงให้เห็นความสืบนื่องจากอดีตและความเปลี่ยนแปลงเพื่อให้เหมาะสมกับวิถีชีวิตในปัจจุบันและการประกอบสร้างภาพยนตร์ให้เป็นที่ยอมรับของตลาดต่างประเทศ คติชนที่นำเสนอไว้จำนวนมากในภาพยนตร์ทุกเรื่อง สื่อความหมายทางสังคมในด้านการธำรงรักษาจักรวาลวิทยาของพุทธศาสนา ความเชื่อเรื่องกรรม เพศสภาพและเพศวิถีของผู้หญิงในสังคมไทย มโนทัศน์เรื่องอำนาจและการสูญเสียอำนาจในสังคมไทย วิวาทะระหว่างโลกวิทยาศาสตร์และไสยศาสตร์ วิกฤตความทันสมัยในสังคมไทยปัจจุบัน การต่อสู้ระหว่างความเป็นไทยกับตะวันตก การปะทะกันทางวัฒนธรรมและการผสมผสานกันทางศาสนา และการวิพากษ์จริยธรรมของคนในสังคม คติชนในภาพยนตร์ไทยแนวสยองขวัญยังมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาอุตสาหกรรมภาพยนตร์ไทย 3 ด้าน คือ ด้านการนำคติชนมาประกอบสร้างภาพยนตร์ ด้านการเสนออัตลักษณ์ความเป็นไทย และด้านการแสวงหาจุดขายภาพยนตร์ไทยในตลาดต่างประเทศ

งานวิจัยเรื่องนี้เป็นสิ่งที่ยืนยันให้เห็นว่าแม้สังคมจะพัฒนาไปมากเพียงใด แต่คติชนในฐานะที่เป็นรากทางวัฒนธรรมของสังคมยังคงอยู่ เพียงแต่ได้รับการนำเสนอในบางแง่มุมและเปลี่ยนแปลงในด้านรายละเอียดเพื่อให้เหมาะสมกับสังคมที่เปลี่ยนไป งานวิจัยนี้จึงเสนอให้เห็นถึงคติชนสมัยใหม่ที่มี “คติ” พลวัตไปตาม “กลุ่มชน” ที่เปลี่ยนไปตามสภาพสังคม

The research is aimed at analyzing the role of folklore in Thai film industry by studying horror movies made during the years 1999 – 2005. The chosen 50 Thai horror movies were studied in respect of their presentation on the continuation and changes of folklore in the Thai social context; their conveyance of social meanings through folklore; and the role of folklore in the development of Thai film industry.

The findings reveal that the economic crisis of the year 1997 caused the high popularity in horror movie production. The economic crisis has also stimulated patriotism, revival of the past and the values of locality which have been presented through various forms as well as an upward trend towards the cult of god and holy being worship in the country entirely. This phenomenon is directly relevant to the content of Thai horror movies which have been made according to tales and stories of local beliefs. The insertion of local beliefs, folklore and culture in various aspects was aimed at demonstrating the identity of locality and Thainess. This is also applicable to the content of the supernatural which was made in response to the public favor of the mentioned period.

Thai horror movies have presented various types of folklore, signifying the continuation of the past and changes to be suitable for present lifestyles. The film productions have been made in response to foreign film market favor. A lot of folklore presented in every film conveys social meanings of the Thai society in terms of the preservation of Buddhist cosmology; the belief in karma; feminine gender and sexuality; concepts of power and the loss of power; conflicts between the world of science and magic; the crisis of modernity; the struggle between Thainess and Western influence; the collision between culture and the religious combination; and the criticism of public morality. Folklore in Thai horror films also has a significant role in developing Thai film industry in three ways which are the introduction of folklore in film production; the presentation of Thai identity; and the seeking of selling points for Thai films in global market place.

This research is the confirmation of the survival of folklore through the highly developed society as being roots of social culture which has merely been adapted and adjusted in some ways with some modification in detail to be appropriate for the altered society. This research demonstrates the modern folklore which has the dynamics of "lesson" giving done towards "groups of people" according to social changes.